

TISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRA
 A kiadóhivatalban átvéve.
 Egész évre ..... 16 k.
 Negyedévre ..... 4 "
 Helyben házhoz hordva.
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 "
 Vidékre postán szállítva.
 Egész évre ..... 24 kor.
 Negyedévre ..... 6 "
 Egyes szám ára 8 fillér.

*Politikai
napilap*

Megjelenik minden nap, a hétévi és
 Ünnepek utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyváradi, Sallógyi Dezső u. 8.
 A szerkesztőség kéziratok vissza-
 adására vagy megőrzésére nem
 vállalkozik.
 Előfizetések és hirdetések a kiadó-
 hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 268. szám. Nagyváradi. Szerda 1914 november 18.

A miniszterelnök Magyarország polgáraihoz.

Budapest, november 17. A miniszterelnök a következő jelentést adta ki a harctéri helyzetről:

Szerbiában Valjevót bevettük, eddig 8.000-nél több foglyot ejtettünk; 42 ágyut, 31 gépfegyvert, stb. zsákmányoltunk; az ellenséget tovább üldözzük.

Az orosz harctéren a németek két nagy győzelmet arattak; 28,000 foglyot, nagy-mennyiségű ágyut és gépfegyvert zsákmányoltak. — Ez a fényes fegyvertény vezet be az oroszok elleni jól előkészített újabb akciót.

Az a tény, hogy a Kárpátokban egy **kisebb** orosz hadoszlop határainkhoz közeledett, ama nagy eseményekkel szemben **semmi jelentőséggel nem bír. TISZA.**

A pápa a békéért.

A Szentatya a világ összes püspökeihez encyklikát intézett, melyben kifejti, hogy az apostolok fejedelmi székébe emeltetvén, tekintete a gondjaira bizott hívők beláthatatlan sokaságára esik. E komoly pillanatban lelke megremeg az egész megmentendő emberiség iránti mély szeretettől. Érzí a fájdalom és az öröm kettős érzését. Fájdalmat a világ szomorú helyzete miatt és örömet, melyet afölött érez, hogy elődje a pápai székben minő állapotban hagyta rá az Egyházat. Szól a jelenlegi háború borzalmas állapotáról, mely eszébe juttatja Krisztus szavait: *Audituri estis proelia et seditiones assurgat gens in gentem et regnum in regnum.* Hallani fogtok harcokról és lázongásokról, nép fog feltámadni nép ellen és ország ország ellen. A vér és a szerencsétlenség e szomorú játéka, mely következménye ennek az állapotnak, arra készíti, hogy megemlékezzék elődje utolsó szavairól és azokkal kezdje hivatalát, kérve a fejedelmeket és a népeket, hogy a testvérgyilkos háborúnak vessen véget. Bárha Istennek is úgy tetszenék — ugymond — hogy mint a Megváltó születésénél, új főpapsága elején is békét hirdető hang hangzana végig a földön. De egy

másik háború is szomorítja a Szentatya szívét. Nem véres háború, nem a testek harca, hanem egy nem kevésbé romboló, talán még komolyabb harc, mert az a *szellemek harca és ebben kell keresni az előbbi harcnak eredetét.* Fő okai annak az igaz emberszeretet hiánya az emberek között, a tekintély semmibevevése, a különböző osztályok és polgárok viszonyában fennálló igaztalanságok és az a meggyőződés, hogy az emberi tevékenység célja csakis az anyagi jólét lehet. Ha hathatósan küzdenének e nézetek ellen, bizonyára visszatérne a béke és áldás a földre. A Megváltó, amikor eljött, hogy a béke uralmát visszaállítsa az emberek között, ezt kizárólag a testvéri szeretet alapjára helyezte. Bizonyító ereje egész hatalmával akart meggyőzni erről a szeretetről. Bár sohasem beszéltek oly sokat testvériességről, mint manapság, sohasem ismerték annyira félre azt mint ma. Nemzetek, törzsek, városok és egyes emberek jobban választatnak el egymástól a rosszakarattal és önzéssel, mint hegyek, falak és korlátok által.

Az emberszeretet hiánya következtében állanak elő a tekintély előtti tisztelet hiányának esetei is. Amióta az emberi és a társadalmi tekintélyt függetlenítették Istentől és mindent az emberi akaratnak

tulajdonítanak és mindent arra vezetnek vissza, azóta a feljebbvaló és alantas közötti viszony mindinkább meglazult. A Szentatya felszólítja a népek hatalmasait, hogy *gondolják jól meg, helyes-e az evangélium tanítását száműzni az iskolákból?* Az encyklika a továbbiakban foglalkozik a földi javakért való áldatlan versengéssel és utal arra, hogy az igazi boldogság alapját nem földi, hanem földöntúli javak képezik. Szól azután nagy elődjének áldásos munkásságáról, majd a modernizmus gazának kiirtását sürgeti. Az encyklika végén a Szentatya ama kívánságának ad kifejezést, vajha mihamarabb bekövetkezne a népek és az egyház békéjének korszaka.

Jegyzések a hadikölcsönre.

A hadikölcsönre tegnap is tekintélyes összegek jegyeztettek úgy Nagyváradon, mint Biharmegyében. A nagyváradi kir. kath. jogakadémia 6000 korona hadikölcsönt jegyeztett, a rendelkezésére álló le nem kötött pénzekből. Nagyobb összeget azért nem jegyezhetett a jogakadémia, mert a tulajdonában lévő különféle pénzüsszegek 4 százalékos korona járadékkötvényekbe vannak fektetve. — A nagyváradi Népszövetségi Hitelszövetkezet igazgatósága tegnap tartott ülésén elhatározta, hogy a hadikölcsönből 10,000 koronát jegyez, egyben továbbá elhatározta, hogy a Hitelszövetkezet elfogad jegyzéseket a hadikölcsönre.

A világháború.

A déli harctérről.

Jelentés a szerbiai harctérről.

Budapest, november 17. (Hivatalos jelentés a déli hadszíntérről.) A déli hadszíntéren csapataink tegnap a Kolubara folyóig nyomultak előre és azon részben már át is keltek, bár az ellenség az összes hidakat lerombolta. Valjevóban, ahová egy magasabb katonai parancsnokság is megérkezett a nyugalmat és rendet gyorsan helyreállították. A város a szerb csapatoktól sokat szenvedett. Egy kisebb lovassági különítmény tegnap 300 szerbet ejtett toglyul. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Frigyes főherceg Potiorekhez.

A sajtóhadiszállásról jelentik a M. T. I.-nak:

Frigyes főherceg gyalogsági tábornok, hadseregfelügyelő Potiorek tábornokhoz, a balkáni haderők főparancsnokához a következő táviratot intézte:

Nagy örömmel szolgál, hogy Nagyméltóságodat abból az alkalomból, hogy az első osztályú katonai érdemkeresztet a hadi-ékitménnyel megkapta, szívesen üdvözölhetem. E különös kitüntetésben nemesek ama kiváló érdemek elismerését látom, amelyek Nagyméltóságod, mint a balkán haderő kiváló parancsnoka megszerzett, hanem hön szeretett legfőbb hadurunk legkegyelmesebb megelégedésének jelét is a déli hadszíntéren működő derék csapataink eddigi működése felett, amely csapatoknak az a szerenese jutott, hogy csodálatraméltó szívósságuk és halálmegvetésük, valamint példás vitézségük és bátorságuk teljes sikerét láthatják oly sok sulyos óra után. Kérem Nagyméltóságodat, közölje az önnek alárendelt csapatokkal ebből az alkalomból szíves szerenese kívánataimat. Ószinte kívánataim kísérik Nagyméltóságodat és a vitéz balkán haderőt távoli győzelmi útján. Frigyes főherceg, gyalogsági tábornok, hadsereg főparancsnok.

Bevonulásunk Valjevóba.

Szerbia, nov. 17. A tízezer főnyi lakosságu Valjevóban bevonulásunk idején alig ötezer lélek volt. A vá-

rosban nagy az inség, mert a katonaság és az elmenekült polgári lakosság minden élelmiszert magával vitt. Valjevó — mint megállapítást nyert — csakis hevenyészett árkokkal és földsáncokkal volt megerősítve és így a szerbek további ellentállása hiábavaló lett volna.

Bulgária és Macedónia egyesítése.

Szófia, november 17. A félhivatalos Politika vezető helyen a következőket írja: Az egész bolgár nép egyesülését Macedónia felszabadítása és Bulgáriához való csatolása révén érjük el. Macedónia a mienk és birtokunkba is fogjuk venni. Ez a Bulgária életérdekeinek megfelelő reális politika. Ezt kell a királynak csak úgy, mint a pártoknak és a kormánynak, valamint minden igaz bulgárnak követnie, akinek a haza és a saját maga érdeke a szíven fekszik.

A bulgár nemzeti komité, amely a bulgárok s a bulgár tartományok politikai egyesítését tűzte ki céljául, Szófiában gyűléseket tart, amelyeken kategorikusan követeli Macedóniának a jelen pillanatban Bulgáriával való egyesítését. A vidékeken is történtek ilyen manifesztációk, amelyek a kormánynak távirati uton való felszólításával végződtek. (Bud. Tud.)

A katasztrofális szerb visszavonulás.

Szófia, nov. 17. Az „Utro“ nesi tudósítója jelenti a szerb főhadiszállásról, hogy a hadvezetőség stratégiai okokból elrendelte a visszavonulást a valjevó—kragujeváci vonal mentén fekvő Takovoig.

Ez a visszavonulás, jelenti a szófia lap tudósítója, azonkán inkább menekülésszerű futásnak illik be. A katonák tömegesen szöknek el csapataiktól, amelyek a demoralizáció végső fokán állanak már.

A megvert szerbek.

Bécs, november 17. A szerbek 10 kilométernyire vonultak vissza Valjevótól Kragujevac felé. Az új állásokban megkezdődött a harc.

Harcaink az oroszok ellen.

Krakkót kiürítettük.

Krakkó, november 17. A polgári lakosságnak november 11-ig kellett Krakkót elhagyni. A lakosság annyira bizik a vár körül összpontosított csapatokban, hogy nőha több ízben kihirdették a rendeletet a város kiürítésére, nagyon sokan a városban maradtak. A várparancsnokság ezért kénytelen volt újabb hirdetményt kibocsátani, amelyben tudatta a lakossággal, hogy azok, akik ismételt parancs után is ott maradnak, azokat katonai kísérettel a várba viszik.

Az élelmiszerezetek egész nap nyitva vannak, a gyógyszerárak éjjel és nappal állandóan készen állanak. A vendéglőket délből és este két-két órára, a kávéházakat és cukrászdákat reggel és délután két-két órára szabad csak kinyitni.

Elfogott orosz vezérkar.

Berlin, november 17. A nagyvezérkar jelenti: A kutnoi győzelem

alkalmával fogságba került oroszok között van Korff varsói kormányzó is egész vezérkarával együtt.

Hol várják az oroszok a döntő csatákat.

Pétervár, nov. 17. A Dagblad közli szeptérvári távirati iroda egy jelentését, amely szerint óránként várják, hogy Krakkó környékén megkezdődik a döntő nagy harc.

A németek az egész orosz-német határ mentén futóárkokat ástak, amelyek drótsövényekkel és más legyőzhetetlen akadályokkal láttak el. Mind a mellett — mondja az orosz jelentés — nem a határvonal

mentén lesznek a döntő csaták, mert a németeknek a főterve az, hogy a döntést a Königsberg—Lötzen—Graudenz—Bromberg—Posen—Glogau—Breslau és Neisse vonalon provokálják ki.

Török csapatok átvonulása Perzsián.

Milanó, nov. 17. Minthogy Oroszország vonakodik csapatait Perzsia semlegességéhez képest Perzsiából visszavonni, Perzsia hivatalosan megengedte, hogy török csapatok Perzsia területén átvonulhassanak és hogy a kalifátus védelmére Perzsiában önkéntes csapatok alakuljanak. (Bud. Tud.)

A nyugati hadszíntérről

Nyugalom a francia harctéren.

Berlin, nov. 17. A nagy főhadiszállás délelőtti jelentése:

A nyugati harctéren a tegnapi napon állandóan nyugalom volt. Verduntól délre Cirey-től északra a franciák sikertelenül támadtak. A keleti harctéren a hadműveletek továbbra is kedvezően folynak.

Ypernt kiürítették a szövetségesek.

Hága, nov. 17. A Göteborgs Handels Tidningen jelenti:

Ypernt a szövetségesek kiürítették, ami a német seregeknek előnyomulását a tengerpart felé rendkívüli módon megkönnyíti.

A Dixmuiden bevetele előtt lefolyt harcokról elmondja, hogy a németek támadása különösen a francia gyalogság ellen irányult, amely sehogy sem tudott a németek szuronytámadásának ellentállni.

A németek a kiürített Ypernnel egyidejűleg az ettől északra fekvő Langemarckot is bevették. A kiürített Ypernt sokat szenvedett a német ágyúk tüzétől.

Az államsegélyek kifizetése.

Lehetetlen állapotok a városházán.

Aki mostanában akár délelőtt, akár délután megfordul a városházának a polgármesteri hivatal előtti folyosóján, olyan aszszony- és gyermekbarrikádót talál, amelyen ugyan egykönnyen át nem hatolhat. Három-négy száz szegény asszony ácsorog ott s némelyiknél 2-3 kis gyerek és várják a haretérre távozott férjüket vagy gyermekük után járó államsegélyt.

Bent pedig a főjegyzői szobában és a mellette levő szobákban gyors és lélekölő munka folyik reggeltől délután fél 6 óráig, alig egy 1½-2 órai déli megszakítással.

Elképzelhetetlen az a zsilvaj, tolongás, amit itt lát és hall az ember.

Ma mintegy 3000 a segélyezették száma, akik mind egyszerre szeretnének nyugtakönyvecskéikhez hozzájutni, hogy mielőbb felvegyék a részükre járó államsegélyt.

Ez azonban képtelenség, mert a nagy anyagi felelősséggel járó munka körülményes áttekintést és figyelmet igényel.

A nyugtakönyvek összehasonlítása a lajstromokkal, az egyeseknek járó különböző

összegek kiszámítása, napok szerint bizonyos időre, tekintetbe véve a családtagok, a gyermekek számát.

Ezután jön a rovatok kitöltése, a különböző pecsételések, végre *Juricskay* Barna tanácsnok aláírása.

A zsufolásig megtelt szobában, képzelhető, milyen levegőben, végzik a tisztviselők terhes munkájukat, *Juricskay* Barna tb. tanácsnok vezetése alatt s hova-tovább már nem győzik ezt az idegölő munkát.

Elképzelhető továbbá, hogy miként néz ki ez a folyosó esténként, mikor az asszonyok sokadalma eltávozik. Valóságos szenny és piszok-garmada gyülemlik fel ott naponta.

Ezeknek az állapotoknak a megszüntetése sok gondot okoz a polgármesternek és

Juricskay Barna tanácsnoknak, de a megoldás nehéz.

Ugyanilyen állapotok vannak a főpénztárnál és az adópénztárnál, ahol az államségélyek kifizetését eszközlik. Az irtóztató zsvajban alig tudnak a tisztviselők dolgozni. Nem ér itt a szép szó, a kérelem, de még a szigorú felszólítás sem.

A polgármester, mint értesülünk, most akként akarja a dolgot megoldani, hogy a városházán csak a könyvek beszolgáltatását eszközlik s az adatok beírása után a tüzőlaktanya nagytermében osztják ki a kész könyveket.

Valamit mindenesetre kell csinálni, hogy a mostani rendszeren változtassanak, mert a tisztviselőket tönkreteszi a mostani munkatorlódás s a városházát sem lehet állandóan ilyen tumultusoknak kitenni.

Biharvármegye egy félmillió koronát jegyez.

**Fráter Barnabás alispán a miniszterelnöknél.
Beöthy László jegyzése.**

Pár nappal előbb még nem volt bizonyos, hogy a vármegye is tekintélyes összeggel vesz részt a nagy nemzeti akcióban, a hadikölcsön jegyzésében. Minden attól függött, hogy *Fráter* Barnabás alispán, aki ebben a dologban Budapestre utazott, az illetékes kormány férfiaknál milyen eredményeket tud elérni. Az alispánra elég nehéz feladat hárult, mert végtelen körültekintéssel kellett megállapodást létesíteni, hogy a főként érdekelve lévő váradi pénzpiac kényes helyzetbe ne kerüljön és amellet még a vármegye is tekintélyéhez mérten vehessen részt a jegyzésben.

Érthető izgalommal várták tehát haza az alispánt, aki tegnap meg is érkezett. Megállapíthatjuk, hogy *Fráter* Barnabás a kormány tagjaival kitűnően oldotta meg a kérdést. Tanácskozásokat folytatott *Sándor* János belügyminiszterrel, majd *Tisza* István gróffal, akiket kellőleg informált a helyzetről. Ismertette azt a tervet is, hogy a vármegye 500000 koronát a kórház építése céljaira lekötött alapokból akar jegyezni még pedig úgy, hogy a lekötött pénzeket a belügyminiszter oldja fel.

Ez az eljárás már bizonyos komplikációkkal járt volna és az ügy 23-ig még el sem lett volna intézve. De hátrányára lett volna a kórház megvalósításának is. Leghelyesebb megoldásnak látszott az, ha az 500000 koronát az alapok le nem kötött részeiből jegyzik le. Viszont ez az eljárás a pénzintézetekre lett volna kellemetlen. Hosszas eszmecsere után végül is abban állapodtak meg, hogy a vármegye nem veszi igénybe a kórházra szánt pénzt, hanem a le nem kötött alapokból jegyez egy félmilliót.

Hogy pedig a pénzintézetek se szenvedjenek hátrányt, a vármegye egyelőre a jegyzett összeg 10 százalékát fizeti be, ami 50000 koronát tesz ki. Ezt az összeget nyomban a jegyzés megtörténtekor kifogják

fizetni. Rövid idő múlva kifizetik a még esedékes 75 ezer koronát és így a 25 százalék le lesz fizetve. A pénzt a gyámpénztári tartalékalapból előlegezik.

A fennmaradó összeget az Osztrák-Magyar Bank fizeti le, illetve lombardiroza. Eszerint a vármegye csak 125 ezer koronát von el a takarékpénztáraktól, amit valóban nem éreznek meg.

Ezzel be is van fejezve a vármegye kölcsönjegyzésének kérdése. Rendkívüli közgyűlés most már fölösleges. *Fráter* Barnabás alispán ma vagy holnap le fogja jegyezni a félmilliót s ezzel artaszzerűleg is be fejeztnek tekinthető a nagy port felvert ügy.

Különbén a vármegyében pompásan halad a jegyzés dolga. Ujabban megmozdultak az árvák gyámjai is és tömegesen sietnek megragadni az alkalmat a jegyzésre. A vidéken a törvényes alapokra helyezkedve kérik az árvaszéket, hogy a kiskorúak pénzét a legbiztosabb állampapírokba: a hadikölcsönbe fektesse. Tegnap már mintegy ötven ilyen kérelem érkezett *Verner* Kálmán árvaszéki elnökhöz. A kérelmezők között ott van *Beöthy* László v. b. t. t. is, aki a *Miklóssy* árvák gyámja. *Beöthy* László 60000 korona jegyeztetését kérte az árvaszéktől. Mint tudósítónk jelentik, ez a mozgalom egyre nagyobb és nagyobb hullámokat ver, úgy annyira, hogy ma már alig van a falvakban gazda, aki ha többet nem is, de legalább 100 koronát.

A tisztviselők is sietnek a jegyzésekkel. Különösen nagy örömet keltett tegnap a tisztviselőkhöz érkezett amaz értesítés, hogy a hadikölcsön jegyzésére fizetési előleget is engedélyez a miniszter. Hogy mily nagy a hadikölcsön iránti bizalom és lelkesedés, erre elég annyit megemlíteni, hogy még a 2-3 korona napifizetéssel alkalmazott napidíjasok is ott vannak a jegyzést eszközölők soraiban.

Művészestély a harctéri kiállításon.

További tervek.

A harctéri kiállítás sikeréről, művészeti, hazafias és anyagi szempontból, eddig a legmélyebb elismeréssel szólhatunk, mely szól úgy a kiállítás célját fölértő közönségnek, mint a fáradhatatlan agilitásu rendezőségnek és jótévedőknek. Itt elsősorban kell adóznunk *Adorján* Emil dr-nak, aki a *Vigadó* termét teljesen ingyen engedte át s így százakat takarított meg az egész kiállítás céljaira.

Tegnap este a kiállításon sétahangversenyt rendezett a honvédszenekar, mely *Scharf* Róbert kiváló karmester vezetése alatt díszes közönség jelenlétében szép zeneszámokat adott elő ismert precizitásával.

Az állandóan zsufolásig tölt terem azonban a mai művészestélyen még páratlanabb sikert fog látni, mert a harctéri kiállításnak talán legjelentőségesebb, legszebb ünnepélyét élvezheti végig a közönség.

A művészestély műsorából tegnap délután tartották meg a főpróbát *Erdélyi* Miklós rendezése mellett s ennek hatása után a siker legszebb reménységével készülnek a mai előadásra. A program következő lesz:

1. Hazafias költemények. Előadja *Rettegi* Margit, a *Szigligeti*-színház drámai művésznője.

2. Dalok. Éneklí *Feszty* Irén a *Szigligeti*-színház primadonnája.

3. Erköny. Reggeli himnusz. *Henshel* Szeretlek, *Grieg*. Éneklí a nagyváradi honvédszenekar kísérete és *Scharf* karmester vezénylete mellett: dr *Lukács* Béla.

„Add meg magad muzika!”

Háborus szinkóp.

Irta *Fehér* Dezső.

Személyek:

Bedó Sándor . . . . . *Tompa* Béla
Podbeciew Wladimir . . . . . *Varsa* Gyula
Veres-Kereszt Ápolóné . . . . . *Politzer* Ilus

Történik az északi harctéren.

A programból érzik, mily körültekintéssel és művészettel készítette elő a rendezőség a szereplőket és szerepeket, melyeknek kulissza titkait már csak azért sem áruljuk el, hogy annál többen legyenek, kik meglepődött csodálkozással élvezik végig az estélyt.

A művészestélyen *Karácsony* Géza fog szellemesen s poetikusan konferálni. Az estély tartama alatt a belépő jegy ára egy korona.

Török tomboláról emlékeztünk a multkor s most adjuk ennek a tervezetét, és előrehaladását.

Az érdekes és értékes játéknál a tombola nyereseményeket a közönség adja össze. (Örömmel állapíthatjuk meg, hogy adja, amint az alábbi nagyvonalú kimutatás is bizonyítja.) A játszani szándékozók vesznek egy jegyet egy koronáért és eljön a játék-estére. (Még őszintébb örömmel szögezzük le, hogy a nyerni szándékozók veszik tegnap délután óta a jegyet, mely ma reggel óta pedig az összes jobb dohánytőzsdében és egyéb üzletekben is kapható.) A játékon résztvevő minden második tombolajegy azután nyer egy öt koronától négyszáz koronáig menő értékű tárgyat.

Eddig a következő nagyobb adományok érkeztek a tombola céljaira:

Dr Popper Ákos 50 klg. nullásliszt.
Farkas István az *Apolló* drogeria tulajdonosa 10 korona értékű kötszer, ifj. *Jelinek* Ferenc műkertész száz cserép nemes *Krizantémum*, *Rosenzweig* Róza egy 40 korona értékű fűző. Az *Emke-kávéház* bérlője *Schön-*

berger Sándor egy kétszemélyes, egy üveg pezsgővel bővített színházi vacsora, Reichard Dezső egy pár női diszes háziépő, dr Rácz Ödön több tiszteres használatra szóló gyógyintézeti jegy, Ramminger István színházi fodrász egy havi díjtalan borotválásról és egy heti frizírozás, Breider Erzsébet egy negyven korona értékű remek himzés, Belezna Antalné egy értékes faragványos tajték pipát. Katz Klára tíz értékes himzés.

Az Andrányi Károly és Fiai cég egy fűszerszekrény, egy levélszekrény, egy kályhatalca, egy Helios-palack és egy alumíniumból készült hadigyorsforraló készlet. Moskovits Adolf és Fia részvénytársaság 25 kilogramm nullásliszt, 50 klg. kenyérliszt, 25 klg. rizs és 15 klg. rizs, 10 klg. árpagyöngy. Csatóry József; a Janky Antal utóda cég tulajdonosa négy üveg francia pezsgőt, nyole csutora bort, nyole negyedkilós csomag Horniment-teát. A Kolliner D. és Fia cég 50 üveg Szent-István védjegyű dupla maláta sör és 200 darab friss tojás. Özv. Balázsházy Bertalané 10 kilogramm kockacukor. Balázsházy Olga 25 finom szivar. Szilágyi Géza órás és ékszerész egy kinaezüst kenyérfőző és sótartó és egy bronz díszóra, Kepes Rózsi diványpárna, Halász István egy hatliteres rézveretű hordót, tele vörösborral megtöltve. Komzsik Alajos, a Félix fürdőben való két napi teljes ellátást, fürdővel együtt ajánlott fel. Izsák Lidia egy negyvenkorona értékű fűző. Darvas István egy darab japán cigarettá doboz olyan gépezettel, mely a cigarettát kiemeli. A La Roche és Darvas-cég 50 korona készpénz. Kolozsváry Sándor ékszerész egy ezüst karkötő órával stb.

Hisszük, hogy a közönség a legmelegebb szeretettel karolja föl ezt a mozgalmat, melynek nemességét igazán csak az a buzgalom éri el, ahogyan azt rendezői felkarolták. Legközelebb még néhány érdekes motívumról beszámolunk.

Harcoló fiaink karácsonya.

Adakozzunk a katonák karácsonyfájára.

Az ideai szent karácsony ez évben sok magyar családban csendesebb lesz, mint szokott lenni. A család fő, az apa messze idegenben, távol öveitől, harc között tölti a szent estét s gondolata bizonyára elszáll a palotába vagy a kisdud falusi házba, ahol ezer aggodalommal telve buzgó fohászában kéri a hitves és a gyermekek a Mindenhatót kenyéreskedjünk szerencsés visszatéréséért.

Nemes és fenséges volt a gondolat, hogy mi, akik itthon élvezzük a békességet, míg fiaink véruket ontják a hazáért, a mi jövőnkért, gondoskodjunk katonáink karácsonyfájáról.

Adakozzon mindenki, hogy a szent ünnepre minden harcban levő katonának jusson karácsonyi ajándék.

Ebből a célból Rimler Károly polgármester a következő felhívást bocsátotta ki a polgársághoz:

Polgártársak!

A minden időknél jelenleg dúló legnagyobb háborúja elszólitotta körünkből az apákat, fiukat, akik fáradságot és nélkülözést nem ismerve a hazaszeretnek lobogó lángjával szívükben egymás után aratják fényes győzelmeiket az ellenséggel szemben.

Nap jön napra, hét-hétre, sőt már hónap-hónapra, hogy a mi vérünkből való hősök kint a haremezón éjjeleket nappallá téve küzdenek a veszélyben levő hazáért, szeretteikért, mi értünk, akik itthon maradtunk, hogy tüzhelyeinken az ellenség ne üthesse fel romboló, pusztító tanyáját, hogy

nyugodtan dolgozhassunk, hogy az est beálltával míg ők kint a hideg, fagyos éjszakában ébren figyelnek, mi azalatt itthon nyugodtan aludhassunk, hogy a küszöbön álló karácsony magasztos ünnepén zavartalanul ünnepelhessünk.

Polgártársaim, kik itthon maradtunk, most a közelgő karácsony ünnepén ne feledkezzünk meg a mi dicső katonáinkról, ne feledjük, hogy míg mi családi körünkben meleg szobában, terített asztaloknál ünnepelek, addig ők kint a zord idegenben reánk gondolva viszik előre a győzelem zászlaját és lelkesedve kiáltják: „Előre! Előre!”

Nekünk, kik itthon maradtunk, ha valaha, úgy most meg kell érteni az ő kiállításuk jelentőségét. A magyar ezeréves dicsőség van kockán, ennek további élete vagy halála van eldöntés alatt, a sok vér, mind azért folyik, hogy a véráztatta szent földből a megváltó születésének napján újra kiemelkedjék az igazság szent angyala, magasan hirdetve edes hazánk dicső boldog újjászületését.

Apák, anyák, gyermekek, gazdagok és szegények egyaránt gondoljunk a hadba vonult derekasan küzdő nagyváradi 4-es honvédekre, az oly nagy szolgálatokat teljesítő honvédhuszárjainkra, a merészségük-ről híres Vilmos huszárokra, a Biharvármegye és városunk fiaiból alkotott és oly dicsőségesen harcoló 37-esekre, a bátor 101-es ezredre, a mi gigászi munkát végző 19-ik tüzérezredünkre, kövessünk el mindent, hogy halálmegevetéssel küzdő katonáink karácsony napján ne maradjanak oly egyedül, adjuk módját annak, hogy ők a bátor harcosok is részesülhessenek gyengéd gondoskodásban, hogy nekik is legyen karácsonyfájuk, — a zuzmarás fenyők — alatt valami a mi őket reánk emlékezteti.

Polgártársaim, most amikor az egész országban mindenki siet filléreivel a katonák karácsonyi ajándékára hozzájárulni, Nagyvárad város közönsége sem maradhat tétlen és ezért felkérem Nagyvárad város minden polgárát, hogy a szent cél eredményes elérésére adja össze fillereit, adakozzék mindenki, hogy minden katonának jusson egy darabka a mi szeretetünkéből.

Szíves tudomására hozom, városunk áldozatra mindenkor kész közönségének, hogy csakis az „Augusztai” karácsonyi csomagokat, lehet majd katonáinknak elküldeni, külön az e célra alakult országos egyesület útján és egy ilyen minta ajándék csomag mely 3 koronába fog kerülni — hivatalomban (Városháza I. emelet 2. szám) bármikor megtekinthető, ahol bármily csekély összegű adományt köszönettel elfogadok.

Polgártársaim, egyesüljünk mindannyian, hogy az összegyűjtött fillérekkel a nagy és magasztos eszme testet ölthessen.

Nagyvárad, 1914. nov. 17-én.

Rimler Károly,
polgármester.

Przemyslt

ismét körülzártá az oroszok vad áradata s újra felzognak körülötte az ágyuk bőségtorkai. Megremeg a föld is a vár körül, mintha éreznél előre azt az iszonyatos pusztulást, amely nemsokára végigzug a kopár rónákon; mintha már most is megborzadna a kiömlő piros vér szennyes áradatától. . . . S nyög, sóhajtozik a föld, még a csipős őszi szél is mérgesen táncol a zizegő avar között.

A nap nyugvóra tér. Vértörő tányérja szinte lebeg a távoli bérekek ködös csucsai fölött s fáradt sugarai még egyszer végigsiklanak a borzongó föld kopár peremén. A eszöndösen uszkáló báránnyelők is olyan vö-

rösek. . . Mintha lángolnának, mintha vérben fürödtek volna. Vagy talán éppen azt a vérözönt tükrözik vissza, az oroszok kihulló vérét, amely nemsokára a vár környékét öntözni fogja.?

Mert hullani fog a cár népe, hullai fog rakásra, amint nem is olyan régen, amikor negyven ezer ellenséges holttest hevert Przemysl sáncai alatt. Csak jöjjenek, ha pusztulni akarnak; nekünk csak jó lesz, mert annál hamarabb elközeleg az idő, amikor csak egy orosz fog esni minden vitézünkre s akkor — miénk a győzelem!

Vitéz népfelkelőink most is ott vannak Przemysl páncélerődjei között, frissek, harcra készek s amíg csak egy csepp véruk van, amíg csak szívük dobog, lelküket csak egy érzelm hatja át; a hazaszeretet lángoló érzelme.

Ott vannak ők, védik a várat mindhaláláig s ha van a cárnak fölösleges katonája, hát csak küldje őket újra Przemyslt ostromolni.

A vár körül ásott sírokban egymás mellé fektetett oroszok testvéreiket várják, hogy lefeküdjenek melléjük. A Przemysl körül húzódtó tágas temetők megnyitják a kebelüket, hogy beletemetkezessenek a cár katonái, mert a vár hekatombát rendez katonáinak hulláiból. Ezeknek a temetőknek rettentő torka megnyílik, hogy újabb orosz hadsereget nyeljen el. Przemysl körül vérvirágok fognak nyilni a jövő tavasszal.

A medikai kastély története.

Kozák lovak táncestélye a nagy szalonban. Egy orosz őrnagy ezeröttszáz rubelért eladta a kastélyt.

— Kuczowski Kazimir elbeszélése. —

Vasárnap délelben a Pannonia-éttermében egy magas, nagy, barna szakálu ur, egy molett asszony és két nagyon szép leány ebédelt. Szerényen, minden feltűnés nélkül fogyasztották el a polgári ebédet, úgy hogy csak gyakorlott szem vehette észre, hogy a nagyszakálu ur és családja előkelő idegenek lehetnek, akik nem minden ok nélkül kerültek el a magyarországi városba.

Munkatársunk, mikor az idegenek bevégezték ebédjüket, engedelmet kért, hogy néhány szót válthasson a családfővel. Nagyon udvariasan, előkelő gesztussal mutattak helyet.

A bemutatkozásnál csak ezt a nevet hallottam: *Kazimir*. Szóval lengyelek. Később, mikor névjegyünket kicseréltük tudtam meg a teljes nevét:

Kuczowski Kazimir.

Semmi több. Csak a név fölött, kissé balra, egy finom rajzu címer és egy karsu, öt águ korona.

A leányok mint kedves biddermajer nipppek mosolyogtak; vagy elborult az arcuk mintha édesapjuk minden szava legfinomabb idegszálukig hatott volna.

Nemes Kuczowsky Kazimir finom német, szóval mondta el a következőket. Egy pillanatra sem esett ki nyugodtságából, még csak a szemöldökeit sem ráncolta össze. Ugy beszélt, mint aki egészen természetesnek találja azt, ami őt és a családját érte. Pedig hasonló esetek teszik a legtöbb embert sópánkodóvá, megtört kétségbeesett ronccsá.

— Vagyonos nemes vagyok. Szép birtokom van Galiciában. Csaknem az egész Medika környék ura voltam, de hiszem, hogy újra az leszek. Kastélyunk van Krakóban, villánk Budapesten, a Mátyás-földön. A medikai palotánk is kényelmes, szép otthon és

legszívesebben ott tartózkodunk. Mert ott mégis közel vagyok a lengyelekhez, a parasztjaim mind lengyelek és tartanak bár sovíniszának én a feleségem és a leányaim mindnyájan szeretjük az elnyomott hazánkat.

— Ott éltünk, nyugodtan, békésen. Egyszer aztán kiűtött a magyar-osztrák-orosz háború. Azonnal tisztában voltunk a helyzettel. Tudtuk, hogy a környék ruténjai gyűlölnék, mert vagyonosak vagyunk és bizonyosak voltunk affelől, hogy ha addig jutnak az oroszok, a mi kastélyunk lesz a legelső zsákmányuk egyike. Elővigyázatból, még augusztus közepén összeesomagoltunk minden értékes ingóságot. A könyvtárunkat, képtárunkat, a fegyvergyűjteményt, arany- és ezüstneműeket és a budapesti villánkban helyeztük el.

— Aztán menekültünk. Szeptember végén gyalog tettünk meg tizenkét kilométer utat, mert az autónkat még augusztusban rekvirálták. A leányaim, a feleségem minden panasz nélkül taposták az avart. Valami reményteljes lemondás, valami szent áhitat és csüggedés vett erőt mindnyájunkon. Fájlaltuk ott hagyni a régi fészket, de előre örültünk a visszatérésnek. Budapestre mentünk...

— ... Az oroszokat kiverték a magyar katonák és mi kacagva, boldogan ültünk vonatra, hogy újra viszont lássuk a kedves, régi kastélyt, a parkot, a vén, dus lombu fákat.

— ... Szegény ház. Hogy nézett ki, milyen szomorúan fogadta a visszatérőket. A park gruppijai halálra taposva gubbasztottak és hiányzott belőlük a szív: a vérvörös virágtömeg és a halovány gyopár-futó. Élettelenül meredtek az égnek a már leborított rózsafák és a szökőkút angyalkái kar és láb nélkül hullatták könnyeiket. A park, a szép jó illatu kertünk szomorubb volt, mint a temető.

— És a szobáink! Nem törték össze a butorokat az orosz vendégek, csak bepiszkították. A zongorába ételmaradékot dobáltak és a csillárookra sáros, lyukas csizmakat akasztottak. A szalon parkettjét nem csizmasarokkal, hanem lópatkóval karcolták össze. A parasztok beszélték, hogy kilenc katonatiszt lakott ott és egy este a lovaikat vitték a szalonba és ott táncoltatták a paripákat. A nagytükör aranyozott amoretteit tördelték le és lopták el.

— Leghumorosabb, hogy megérkezésünk után néhány nappal egy jól ismert rutén paraszt nábob állított be hozzánk és kereken felszólított, hogy hagyjuk el a palotát, mert az az ő tulajdona. Irással is bizonyította. Az irás szerint az ott lakó legmagasabb rangú orosz tiszt egy őrnagy *czerötszáz rubelért eladta neki a kastélyt a körülfogó erdőskével együtt.* Az én kastélyomat egy orosz őrnagy! A rutén csak akkor hallgatott el, mikor a magyar csapatok parancsnoka szétépte a család őrnagy által aláírt adás-vételi levelet. Ha tovább akadékoskodott volna, főbelövés járt volna érte.

— Otthon voltunk. Rendezgettük a lakást és már arra gondoltunk, hogy Budapestről visszahozatunk mindent. Akkor a mi csapataink Varsó kapuit döngették. Aztán egy héttel ezelőtt ismét összeszedtük a sátorfát és ismét eljöttünk. Ott hagytuk újra a kedves, megszokott fészket.

— Így van jól. Isten kezében van a győzelem és épen ezért hiszem, hogy nem sokára újból otthon lehetünk.

— Ennyi az egész. Nem nagyon érdekes, mert hiszen csak egy család életében okoz változást, most pedig országok, nemzetek élete forog kockán.

A két szépséges leány Kuglert majszolt. De minden szót a lelkükbe véstek. Hogy valamikor talán az unokáiknak mondassák el a mediciai kastély történetét, úgy ahogy az édes apjuk most elmondotta. Kuczkowski Kazimir nagyon szépen tud beszélni.

Kedvesen, melegen szoritották meg a kezemet és bucsuzásközben azt mondták: Kedves magyarok.

..HIREK..

...

A téli háború borzalmai ellen harcosainknak prémre van szükségük. Enyhítsük szenvedéseiket és küldjük egyetlen darab prémünket is a Hadségélyző Hivatalnak, Budapest, Váci-utca 38. A szállítás díjmentes.

* **Személyi hír.** Bjelik Imre tábori püspök ma városunkba érkezik, hogy a sebesültek ápolását és lelki gondozását ellenőrizze. Nagyváradról a déli haretérre indul a tábori püspök.

* **X. Pius pápa emlékére.** A Katholikus Kör kegyelettel adózott tegnap X. Pius pápa emlékeztetének, bemutatván vetítő előadásai során a megdicsőült nagy pápa életének legfőbb mozzanatait s azokat a helyeket, melyek életével vonatkozásban állottak. A pompás képekhez dr. Némethy Gyula tb. kanonok adott rendkívül érdekesítő, tanulságos magyarázatot. A közönség viharos tapsokkal jutalmazta a kitünő előadót. — A legközelebbi vetítő-est jövő kedden, november 24-én lesz, amikor dr. Pataky Arnold theol. tanár fog előadást tartani Belgiumról és Hollandiáról.

* **Áthelyezés.** A magyar kir. igazságügyminiszter saját kérelmükre dr. Martinyi László berettyóújfalui és S. Nyisztor Albert nagyváradi-vidéki kir. albirókat kölcsönösen áthelyezte.

* **Az urnők Máriakongregációja** folyó hó 19-én védőszentjének, magyarországi szt. Erzsébet tiszteletére a Szt. László menedékház kápolnájában reggel 8 órakor közös szent áldozást tart. Ugyanaznap délután 5 órakor rendes gyűlést tart.

* **Szünetel Galiciával a csomagforgalom.** A hivatalos lap legutóbbi száma közli a posta-távirda igazgató rendeletét, melyben közli, hogy az egész Galiciával — további intézkedésig — csomagforgalom szünetel.

* **A jogakadémiai ifj. segélyegylet megalakulása.** A rendkívüli viszonyokra való tekintettel még csak tegnap délután alakult meg a nagyváradi kir. jogakadémia ifjusági Segélyegylete Sigmund Andor e. i. dékán jelenlétében. A Kath. Kör tanácsstermében szépszámmal egybegyűlt joghallgatók elnöknek egyhangú lelkesedéssel *Szentlélek* M. Kálmán IV. éves joghallgatót választották meg, míg a tisztikar szintén egyhangú választás alapján így alakult meg: Alelnök ifj. Mihály Béla II. éves, pénztárnok Gálbory László III. éves, ellenőr Szalay Elemér II. éves, főjegyző Nagy Kálmán I. éves, I. aljegyző Schweiger Pál I. éves, II. aljegyző Kakas István I. éves és könyvtáros Szőke József I. éves joghallgatók. Felsoroltakon kívül még 12 választmányi tag alkotja a választmányt. A tisztikar megalakítása után hosszabb megbeszélést folytatott az ifjuság a Segélyegylet jövő teendőit, működését és terveit illetően. E tervek abban konkludálnak, hogy egyrészt a nehéz időkre tekintettel a joghallgatókat minél nagyobb mértékben részesítse segélyben, másrészt pedig a joghall-

gató ifjuság is a maga erejével kivegye részét a nemzeti mozgalmakból s áldozatkészségből, amint azt mindnyájunktól megköveteli a haza érdeke.

* **Megsebesült zászlós.** A 59 ik veszteségi lajstrom közli, hogy Korda Kálmán 37-ik gye.-beli tartalékos zászlós megsebesült.

* **Virág a sebesülteknek.** Jelinek Ferenc kertész igen szép példáját adja a hareban megsebesült katonák iránti szeretetének; Bjelik Imre tábori püspök hír szerint holnap vagy holnapután látogatást tesz a kórházakban. Ez alkalomból Jelinek Ferenc a csendőri iskolában 350 drb., a csapatkórházban 400 drb. és a többi kórházakban 60 drb. japán-erizanteumot ajándékozik a sebesült katonáknak.

* **A Petőfi Sándor Asztaltársaság** folyó hó 18-án, szerdán este 8 órakor a Rólich Béla szövetkezeti vendéglőjében összejövetelt tart, melyre az asztaltársaság tagjait tisztelettel meghívom. Tekintettel a tárgyak fontosságára, óhajtanódnak tartanám, ha a tagok teljes számban megjelenének. Tárgyak: 1. Kiket és mily mértékben ruházzunk fel? 2. Hadikölesön. Hazafias üdvözléssel Eisele Sándor elnök.

* **Halottak—sebesültek.** A 49-ik veszteségi kimutatás közli az alábbi 37-ik gye. beli halott, illetve sebesült katonák névsorát.

Andor Tódor 16. sz. s. Anton Simon 16. sz. s. Argyelán Illés s. Argyelán Miklós s. Argyelán Péter s. Avram Balázs s.

Bagdi Sándor s. Bajcár József s. Bajduk János s. Balázs Antal s. Balázs Tódor s. Bálint Mihály s. Balla Sándor őrm. s. Balla Lajos 13. sz. s. Balogh Sándor 4. sz. mh. Balogh Gábor tiz. s. Balogh 16. sz. s. Balogh Kálmán 15. sz. s. Balogh Lajos őrv. s. Balogh István s. Bák János s. Banyis Illés s. Bár Mihály s. Barát István őrv. s. Barbez Flórián őrv. s. Barta Lajos tiz. 15. sz. s. Barta Tivadar s. Bende György s. Bereczki Lajos s. Berényi Ferenc tiz. s. Berinde Flórián s. Bernáth János s. Bernáth János mh. Besti Miklós s. Bika Tódor s. Biró Sándor őrv. 14. s. Biró Kálmán 14. sz. s. Blága Pál 9. sz. mh. Blázs Vazul 14. sz. s. Blázsovits s. Blegye László s. Bocsak 16. sz. sebesült. Boda József sebesült. Bodnár Ferenc sebesült. Bodnár József sebesült. Bogdán Péter s. Bogye Péter 14. sz. s. Bokfi Sándor s. Bikisjánk Mihály s. Bokisán Mihály s. Bokoj János s. Bokor József s. Bököcs Ferenc s. Boros Ferenc őrv. s. Borza Sebestyén s. Botta Flórián s. Botta Tódor s. Bottó Lőrinc tiz. s. Breier Pál 16. sz. s. Bubás őrm. s. Budán Pál s. Bugyi Antal s. Bujdosó Gyula 13. sz. s. Bukureán Pál s. Bulza 16. sz. s. Buna Gábor s. Buna Nyisztor s. Bunta Ferenc 15. sz. s. Burda János s. Buta Demeter 16. sz. s. Buzás Gábor 14. sz. s. Buzi Mihály s.

Csapó Mihály s. Csapó Mihály s. Csarnai Gyula s. Csathó Ferenc s. Csibi Sándor s. Csipó János tiz. s. Csizmadia Mihály s. Csokan Konstantin s. Csoma Zsigmond szakv. s. Csorka István s. Csötte Mihály 14. sz. s. Csüllög Mihály s. Csurdán s. Czeglédy Sándor tiz. s. Czeglédi Ferenc s. Czenc Tódor 14. sz. s. Czirtye Bazil s.

Dán Tódor s. Dáncz István 14. sz. s. Debreczen Juon s. Debreczen Lajos őrv. s. Delimán György s. Demján Demeter s. Dér Mihály szakv. 14. sz. Orosháza mh. Dingó József s. Dombi Lajos 9. sz. Erzsébetfalva mh. Driha Pál s. Drimba Flórián s. Dringó Gábor s. Dingó Péter s. Dudás József s. Dudás Miklós 14. sz. s. Dudás Miron s. Dudás Péter 3. sz. Bélytagadómedgyes mh. Dudás Vazul 14. sz. s. Duluzs Flórián s. Dume János s.

Éder Agoston őrm. s. Egry Sándor Élesd mh. Egri Imre s. Elek József s. Elek

Mihály 14. sz. s. Erdei Gyula tiz. s. Erdélyi János tiz. s.

Farkaló Péter 14. sz. s. Farkanyé Jeremiás s. Farkas 16. sz. s. Farkas Sándor 16. sz. s. Farkas Lajos s. Farkasinszky Mátyás örv. s. Fassie Illés s. Faur András s. Faur Gergely címz. szkv. s. Faur Konstantin s. Fazekas Károly s. Fazekas Károly s. Feld Arthur 14. sz. tiz. s. Feldmann Mór s. Feldföldi Dániel s. Fericsel Mihály s. Filip Vazul 16. sz. s. Fodor Mihály s. Fogas Mihály s. Főző István s. Friedmann Alajos s.

Gábor Péter s. Gál József tiz. s. Gombos Gyula tart. tiz. s. Gánye István s. Garai Miklós tiz. s. Gartner Orbán tart. tiz. címz. szkv. s. Gavriluc Lőrinc s. Gébo Péter 1. sz. Mezőák mh. Gehring István tiz. 2. sz. Tótkomlós mh. Gergely József s. Gergely 16. sz. Nagyszalonta s. Gergelys János s. Gerle 15. sz. s. Gilót Miklós tisztisz. 3. sz. s. Gintye György s. Gojlán János s. Goldis Sándor 1. sz. Mezőkeresztes mh. Gernyik János s. Gőz József s. Gracián Demeter s. Grama Gligor s. Grek Pál mh. Grák 16. sz. s. Gróza Nikefor s. Gyebnár János szkv. s. Gyirogye György s. Gyulai Sándor szkv. 11. sz. Nagyszalonta mh.

* A legközelebb kibocsátandó 6%-os adómentes állami járadékkölcsön jegyzésére a m. kir. pénzügyminiszter a *Gazdasági és Iparbank részvénytársaság*ot nyilvános aláírási helyül kijelölte. Erre vonatkozó előjegyzéseket az intézet már most elfogad.

* **Eljegyzés.** László Vazul és Halász Mariska jegyesek. Minden külön értesítés helyett.

* **Munkában a hatósági ármegállapítás.** A Neue Freie Presse jelenti: Tegnap délután Seidler dr földművelésügyi miniszteri osztályfőnök és Müller dr, a kereskedelmi minisztérium osztályfőnöke, a szakok több más képviselőjével Budapestre utazott, ahol folytatni fogják a liszt, gabona és burgonya a legmagasabb árának behozataláról megindított tárgyalásokat.

* A M. Kir. Pénzügyminisztérium felhatalmazása alapján a 6%-os m. kir. adómentes állami járadékkölcsönre (hadi kölcsönre) aláírásokat folyó évi november hó 23-ikáig bezárólag készséggel elfogadjunk. Felvilágosításokkal bárkinek szívesen szolgálunk. *Biharmegyei takarékpénztár.*

* **A Vörös-Kereszt Egylet** céljaira, D. Berger Ignác elhunytával, koszorúmegváltás címén a következő adományok folytak be az egylet pénztárába: Aufrecht Mór 20 K, dr Adorján Armin és neje 20 K, Reisinger József és neje 20 K, Moskovits Miksa bankigazgató és neje 20 K. Összesen: 80 korona.

* A legközelebb kibocsátásra kerülő nemzeti kölcsön részére a m. kir. pénzügyminiszter által a *Nagyvárad Takarékpénztár jegyzési helyül* hivatalosan kijelöltetett.

* **A Félix-fürdő új vonatja.** A mi gyönyörű Félix-fürdők készül a téli kurrára. Most is szaporán látogatják gyógyító hőforrásait s az élet olyan eleven és mozgalmas odakinn, mint a szezon közepén. A legközelebbi időre nevezetes, magas vendégeket is vár Komzsik Alajos, a Félix-fürdő fíradhatatlan népszerű gazdája. A haretérről fényesrangú tiszték jönnek a Félixbe néhány napi pihenőre üdülni s fogadásukra nagyszabású előkészületek történnek. A Félix-fürdőből egyébként máttól kezdve rendszeres új vonat közlekedik, mely este 8 óra 9 perckor indul Nagyváradra s így a vendégek az egész napot a kellemes, minden kényelmet nyújtó gyógyhelyen tölthetik.

* **Három liter** esaládi rumot készíthet bárki pár perc alatt teához, a Farkas-féle *Rumkivonattal.* Ára utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogueriájában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

x A kibocsátandó 6%-ot kamatozó új hadikölcsön kötvényekre jegyzéseket az eredeti feltételek mellett elfogad a *Polgári Takarékpénztár r-t. Nagyvárad Kossuth-u.*

* **Aszódi Mihály** Nagyvárad, Kossuth-u., Sas-palota. Telefon 635. Nagymennyiségű áruk érkeztek, úgy a katonaságnak, mint a fogyasztó közönségnek, nagybani árakat számítok. E héten eladásra kerülnek: nagymennyiségű huskonzervek, szalámi, szardínia, coenac, likörök, teák, rumok, kávék, mazsola, mandula, törött dió, csokoládé, kakaó és finom élvezhető cukorkák. Összes készítményei Kugler Gerbeaud cs. és kir. udvari cukrásznak budapesti árakkal. Kossuth-utcai kávépörkölőm kora reggeltől, késő estig a közönségnek rendelkezésére áll, valamint elkülönített helyiségembe már a napokban friss halkonzervek bontva egyes darabonként kapható lesz. Rákóczi-ut Csokoládékirály és kávéüzletemet az arra lakók ügyelmébe ajánlom.

x **Poloskairtó Roxin** biztos szer. Ára: 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogueriájában Rákóczi-ut 7-B.

x **A kibocsátandó** hadikölcsönre jegyzéseket elfogad a *Kereskedelmi és Forgalmi Bank rt., Nagyváradon.*

x **Watta és kötszertelék** nagy mennyiségben raktáron vannak az Apolló drogueriában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

x A M. kir. Pénzügyminiszter ur felhatalmazása alapján, mint nyilvános aláírási hely a 6%-os m. kir. adómentes állami hadi kölcsön kötvényekre aláírásokat az eredeti feltételek mellett elfogad f. é. november 23-ig bezárólag a *Magyar Bank részvénytársaság Nagyvárad.*

* **Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár r. t.** (Bémer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatása céljából közli, hogy elfogad új betéteket, a melyek nem esnek a moratorium intézkedési alá, takarékbetétkönyvecskére és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módokat mellett. Pénztári órák: d. e. 9-től 12-ig.

x **Védekezés a kolera ellen.** Hathatós bacillusölő és fertőtlenítő szerek Lysoform, Carbolsav, fertőtlenítő szappanok. *Kals szappan*, stb. Kiváló, megbízható minőségben kaphatók és házhoz szállíthatnak. *Farkas István Apolló drogueriában Nagyvárad Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.*

* **Ingatlan eladás.** Nagytelek-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

x **„Aláírási hely a nemzeti kölcsön jegyzésére.** A legközelebb kibocsátandó hadikölcsön jegyzésére a m. kir. pénzügyminiszter az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaságot nyilvános aláírási helyül hivatalosan kijelölte.

x **Kiadó lakások.** Szacsavay-utca 11. számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. évi NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a *Gazdasági és Iparbank rt.-nál.*

x **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nál.

* **Több egyszobás lakás kiadó.** Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

**Tábori alsó ruhák
Vizmentes bakkancsok
Halina csizmák
és Hó cipők
legjobb minőségben
Reichard Dozsó
cégnél
Rákóczi-uton kaphatók.**

x **Kiadó lakások.** Ősi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

**A legszebb
kézimunkák
Tátray cégnél
Rákóczi-ut 4. Telefon 783.**

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szurdán: Mese egy közkatonáról.
Csütörtökön: Mese egy közkatonáról.
Pénteken: Jönnek a németek! (Bemutató.)
Szombaton: Jönnek a németek!
Vasárnap délután: Ikrek a táborban.
Vasárnap este: A tárkányi legények.
(Tompa Kálmán alkalmi játéka.)

A gyujtogató.

Mese egy közkatonáról.

Két, eredet és érték tekintetében egymástól óriási messzeségben álló darabot mutatott be tegnap a Szigligeti színház. Heyermans egyfelvonásos külföldi termék az egyik, „A gyujtogató.” Kissé különösen hat ugyan benne, hogy nyole szerepet játszik benne egy színész, de ha az illető olyan művészi erővel játsza meg mind a nyole szerepet, mint *Lévai Farkas Pál*, akkor ez a különösség nem hogy zavarólag hatna, hanem még fokozza az érdekességét. Heyermans egyfelvonásos alkalmat adott *Farkas Pálnak*, hogy jellemfestő tehetségét igazán nagyszerű változatosságban ragyogtassa. A hány alakot bemutatott, mindenik kész, befejezett, tökéletes egész volt. A *Fregoli* szerű gyors átöltözések mellékesei voltak, bármily jól sikerültek. A miniatűr jellemfestés kiválóságában gyönyörködtünk, ezért lesz érdemes, ha ezekben a szerepekben *Farkast* megnézi mindenki, aki teheti.

Karinthy kinemaszkeccse, a „Mese egy közkatonáról” gyenge és sajnos, hazai termék. Valami füstös pesti kávéházban megrendelésre, ihlet nélkül készített alkalmi tucatsdarab, csak arra való, hogy néhány kinosan nyikorgó muszájszellemezzel zagyvakeretet kapjon. Elégé unatkozó, de még inkább bosszantó, lapos és esetlen história az egész, melyben régi ismerősöket, *Békéfi* kellemes tenorját és *Horváth Kálmán* baritonját hallotta újra a közönség egy tábori

énekekben. Ennyi az érdekes az egészben. Különben az előadás sem volt valami prima, a mozirészek gyengén mentek, de legalább élénkitőül le lehetett hallani a nézőtérre, mikor a színpadon a mozilepedő mögött a gépet vagy a kezelőjét szidták.

A két szkecs között két szavaltat volt. Bárdos Mariska szavaltata vetített képekkel és vetítési zavarokkal, no meg szerepnemtudással volt tarkítva. Somlyó Zoltán gyenge kis prologját Horváth Kálmán érdemén felüli buzgósággal szavaltta.

Közönség több is lehetett volna, de — ismételjük — csak Heyermans egyfelvonásos és Lévei Farkas Pál alakítása miatt. Erre ismételten felhívjuk mindenki figyelmét, aki művészi alakítás iránt érdeklődik bir. —r.

A cigánybáró. Pénteken este régi örökszép zenéjű operettet elevenít fel a Szigligeti-színház: A cigánybárót, amelyet ez estén a maga remek muzsikájával teljesen új betanulásban fog vizsgálni a közönség.

Jönnék a németek! Szombaton este lesz a bemutatója annak az érdekes és mulatságosnak ígérkező színpadi alkotásnak, amely Jönnék a németek! cím alatt kerül színre a Szigligeti-színházban, amelynek premierjére nagy ambícióval készül a színtársulat vigjáték ensembléje.

Legujabb táviratok.

Potiorek kitüntetése.

Bécs, nov. 17. (Saját tud.) A király Potiorek tábornaggyal kéziratában közölte kitüntetését. Ő felsége többek között ezt írta a tábornagynak: „Magas megelégedéssel tekintek kipróbált vezetésére bizott balkáni haderőimre. Legnagyobb hálával adok kifejezést teljes elismerésemnek.”

Péter király haldoklik.

Budapest, november 17. (Saját tud.) Brailából jelentik, hogy Péter király orvosa kijelentette, hogy a király halála órák kérdése.

Belgrád ostroma.

Ujvidék, november 17. Csapatunk parancsnoka parlamentair által felszólította Belgrád parancsnokát, hogy a várat adja fel. Csak a határidő leteltével kezdte meg Belgrád bombázását.

Megvertük az oroszokat Krakkó mellett.

Budapest, november 17. A főhadiszállásról jelentik: Krakkó körletéből előre törő csapatunk tegnap a galíciai határtól északra elfoglalták az ellenség védelmi vonalát. Wolbrom és Pilica körüli területen az oroszok többnyire csak ágyutüzünk körletébe jutottak, ahol gyalogságuk támadást intézett ellenünk, amit visszavertünk. Ezredeink egyike ötszáz oroszot foglyul ejtett és két gépfegyverosztágot zsákmányolt.

A németeknek Kutnó melletti

győzelme máris érezteti hatását az egész helyzetre. **Hófer vezérőrnagy** (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Valjevó menekültjei.

Szofia, november 17. Ujbulgáriában 16 ezer valjevói menekült érkezett.

Uj angol hadikölcsön.

London, november 17. Az alsóház megszavazta a 225 millió font hadikölcsönt és felhatalmazta a kormányt, hogy ismét behívjon egymillió ujoncot.

Hogy fogták el Korff kormányzót.

Berlin, nov. 17. A „Berliner Tagblatt” jelenti: *As elfogott Korff báró Varsó katonai kormányzója szárnysegédjével autón Kutnó felé ment, nem tudván, hogy Kutnót a németek már elfoglalták. Tarnownál egy német lovasscsapat elfogta a kormányzót kísérelével együtt és Gnesenbe vitték.*

A soffőr elmondta, hogy Varsóban nagyon félnek a németektől, különösen pedig az aviatikusok bombáitól.

Ötmilliárd német hadikölcsön.

Berlin nov. 17. A birodalmi gyűlés december 2-án újabb ötmilliárd hadi kölcsön megszavazását fogja kérni.

Armentierest kiűritették a franciák.

Koppenhága, nov. 17. *A németek ágyúzzák Armentierest. A várost a franciák kiűritették.*

A lillei csata.

Hannover, augusztus 17. (Saját tudósítónktól.) A Hannover Cour-nak jelentik Hágából: A Times azt írja, hogy a legközelebbi napokban döntő csata kezdődik Lillénél, amely a bombázástól máris sokat szenvedett. Ugy látszik, a németek kísérletet tesznek itt az áttörésre. Német repülőgépek máris kikémlték a szövetségesek hadálásait.

IRODALOM

Az **Elet** c. szépirodalmi hetilap (szerkeszti Andor József) november 8-iki száma igen érdekes tartalommal jelent meg. Kiemelendők tartjuk különösen Nagy Lajos cikkét az „Égi társadalom”-ról, Cyprián vasárnapi levelét a „Színházak”-ról, továbbá Pásztor Józsefnek a „Habitudoitók hajdan és most” című cikkét, Domonkos István és Tánner Károly novelláit, Sik Sándor és Schützenberger Lajos verseit, továbbá Parázs szellemes heti csevegéseit. A „Mozgóképek” rovat, valamint az illusztrációk színesek és aktuálisak. A lapot melegen ajánljuk olvasóközönségünk figyelmébe. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VII, Damjanich-utca

50. Előfizetés félévre 10 korona. Mutatványszámot ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal.

IGAZSÁG SZOLGÁLTATÁS

A Szent János-utcai tragédia.

Ez év január 31-én történt, hogy Kovács János debreceni hentesmester Szent János-utcai lakásán agyonlőtte feleségét s mostohalányát is súlyosan megsebesítette, azután magára lőtt, de sebesülése nem volt életveszélyes s felgyógyult sebéből. A bűnügy tárgyalását tegnap kezdte meg az esküdtszék Szöllösy Gyula elnöklésével. A vádhatóságot Farkas István ügyész képviseli, a védő dr. Nagy Mihály.

A tanúk közül sokan hadi szolgálatra bevonultak, de a két ténytanu jelen van s így a tárgyalás megtartható.

Legelőször a tanúk sorakoznak fel, köztük a vádlott mostohalánya, mély gyászban a terembe lépve hangosan felzokog s majd csak néha felhangzó, csukló zokogása hallatszik.

Szuronyos börtönőröktől kísérve lép be a vádlott s lassan, vánszorogva lép az elnök elé. Egy megtört aggastyán a vádlott, nagyon rövidlátó, aki már ezért is bizonytalanul lépked.

A kihallgatás során beismerte, hogy feleségét megölte, azonban a gyilkosság nem volt szándékában. A revolvert először önmagára fogta rá, ámde mikor észrevette, hogy a felesége és mostohalánya nevetnek, azt gondolta, hogy azok örülnek elkövetendő öngyilkosságának. Ez nagyon felzavarta s ebben az állapotban követte el az öngyilkosságot.

Aztán elbeszélte, hogy 1912-ben ismerkedett meg feleségével a Püspök-fürdőben s nemsokára meg is esküdtek. A feleségét nagyon szerette. Az asszony pénzét az üzletbe fektette, de a vagyonból nagyon sokat elköltöttek kávéházakban s a mulatókban. Az üzlet jól ment egy darabig, de az 1913. évi rossz pénzügyviszonyok, meg a börze mindenét elvitték.

A tárgyalást délután folytatták, mikor a vádlott mostohalányát hallgatták ki, aki részletesen elmondta a büntett előzményeit.

SZERKESZTŐI PÓSTÁJA

Érdeklődő. A közleményben tévedés volt az az állítás, hogy a Lajos-asztaltársaság elnöke Kis Dávid, mert ő csak tagja az asztaltársaságnak, melynek érdemes elnöke Láng József.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Katonai ruhákat

az összes fegyvernemek részére, a mai árakon alul előírás szerint és gyorsan készít Darabont Gy. és Tsa elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legfinomabb szövét különlegességek, öltöny és téli kabátokra felöltökre állandóan raktáron. Nagyvárad, Szilágyi-Dezsa-u. 6. Sonnenfeld palota. Telefon 980. szám.

Cement, cementcsövek, fe-
déllemez, gipsz.

csatornázás

ismert jó minőségben.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

Telefon 969.

Telefon 969.

**Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi
Bank és Központi Takarékpénztár
Részvénytársaság.**
Nagyvárad, Bémer-tér 4.

A kibocsátandó 6%-ot kamatozó új hadikölcsön kötvényekre jegyzéseket az eredeti feltételek mellett elfogad, továbbá a 4%-os magyar korona járadék 1914. december 1-én esedékes szelvényeit már november 20-tól kezdve költségmentesen beváltja az

**Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi
Bank és Központi Takarékpénztár
Részvénytársaság.**

777—1914. ügyszám.

Árverési hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy Nagyváradon Miskolczy Barnabás kir. közjegyző irodájában (Szaládi-utca 4. szám) a folyó évi november hó 20-ik napján délután 4 órakor 1 darab 4 1/2%-os 5000 korona névértékű és 1 drb. 4 1/2%-os 10000 korona névértékű Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja mint részvénytársaság záloglevél 1915. évi március 1-től esedékes szelvényekkel együtt nyilvános árverésen el fog adatni.

Árverési feltételek:

1. A záloglevelek külön-külön fognak eladatni.
2. Árverelni szándékozók kötelesek 500 korona, illetve 1000 korona bánatpénzt letenni.
3. Vevő köteles a zálogleveleket a vételár készpénzbeli lefizetése mellett azonnal átvenni és a vétel után a III. fokozatu bélyeg illetéket lefizetni.

Kelt. Nagyváradon, 1914. évi november 4-ik napján.

Csanády Ákos,

Miskolczy Barnabás nagyvárad királyi közjegyzőnek a debreceni kir. közjegyzői kamara 804-910 számú végzésével kirendelt állandó s rendszerinti helyettese.

Félix-Gyógyfürdő

Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett.

Európa leggazdagabb hév víz forrása, víz hőfoka 49° 17 millió liter víz napi mennyiség.

Gyógyjavulatok: köszvény, rheuma minden formája, ischiás, iz-
zadmányok, csontbetegségek és sérülések, női ivarszervek különböző
megbetegedései ellen.

1909. évben 9200 beteg hagyta el gyógyultan a páratlanul hatásos
Félix-gyógyfürdő gyógyforrásait.

Curtaxe nincs, prospektust készséggel küld az igazgatóság. A megsebesült
és megbetegedett katonák egészségének helyreállítása legtöbb esetben kívána-
tossá teszi a kénes meleg hév víz gyógyfürdők használatát. Hogy a sebesültek
és más betegek a kénes meleg gyógyfürdőt könnyűszerrel és jutányosan meg-
szerezhessék, a következő ajánlatot tesszük:

Tiszt urak részére szoba, fűtés, világítás, egy tükör- vagy kádfürdő pa-
kolással, reggeli kávé vagy tea süteménnyel, déli étkezés három fogás, esti
pedig két fogás, délben és este kenyér, naponta 7 koronába kerül.

A fürdőkbe vezető folyosók állandóan fűtve vannak s meghülés veszélye
nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Legénység részére szoba, három, esetleg négy személy részére, fűtés,
világítás, naponta egy tükör-fürdő, reggel fél liter forralt tej, 20 deka ke-
nyér, délben leves, főzelék, sült vagy főtt hússal feltéttel, 20 deka kenyér, este
főzelék sült hússal vagy fél liter forralt tej és 20 deka kenyér, naponként
és személyenként 3 kor. 50 fillér.

6 személyvonat érkezik naponta a Félix-fürdő állomására. Állandó posta
és interurbán telefon a fürdőtelepen.

Félix-fürdő Igazgatósága.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-
lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyelotes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok,

évlámpák

állandóan nagy választékban hap-
hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Részreadó telefonja 55. sz.

Van szerencsém Nagyvárad és
vidéke nagyérdemű közönségének
szives tudomására homi, hogy

Nagyváradon, Rákóczi-ut 19. sz. alatt
a mai kor igényeinek megfelelő

mű öszörüldét

nyitottam.

Elvállalok mindennemű borotvák,
kések, ollók, hajvágógépek hus-
örlőgépek, ló- és juhnyírógépek
javítását és köszörlését. Raktáron
tartok mindennemű bel- és kül-
öldi illatszereket, fej- és arcápoló
pipereszerkeket, mindennemű acél-
árukat, ugymint borotvát, ollót,
hajnyírógépet, yukszemvágó, pa-
pir-, zseb- és tollkést, valamint az
összes fodrászati cikkeket. A nagy-
érdemű közönség szives pártfogását
kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Koller Ágoston mű-
köszörlős

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya.
19492—1914. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur
november 9-én kelt 18106/1914. eln. számú
körrendelete folytán közhirre teszem, hogy
a hadiszolgáltatásokról szóló törvény (1912
évi LXVIII. t.-cz.) alapján sürgős esetek-
ben a katonai parancsnokságok (hatóságok)
a hadiszolgáltatásra vonatkozó megkere-
sést közvetlenül a közigazgatási hatóság-
okhoz kell, hogy intézzék, mire a köz-
igazgatási hatóságok a hadi szolgáltatások
kiállítására iránt rendelkeznek és csak vég-
szükség esetében lehet feltétlenül szüksé-
ges szolgáltatást közvetlenül magától a
szolgáltatásra kötelezettől követelni. Egyes
személyek ezt csakis az igénylésre joga-
sult katonai parancsnokságtól (hatóságtól)
nyert írásbeli felhatalmazás alapján tehet-
tik. Az ily felhatalmazás nélküli igénylés
tilos és büntetőbiróságilag üldözendő ese-
lekményt képez.

Nagyvárad, 1914. november 12.

Eleméry Ferencz,
katonai ügyi tanácsnok.